

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/51/2024
Identifikačné číslo spisu:	7119209006
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7119209006.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne F. I. E., narodenej X. S. XXXX, K., H. X, zastúpenej JUDr. Michalom Fecil'akom, advokátom, Prešov, Jesenná 8, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a. s., Košice, Komenského 50, IČO: 36 570 460, zastúpenej ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU JUDr. Peter Kerecman, spoločnosť s ručením obmedzeným, Košice, Rázusova 1, IČO: 36 588 725, o zaplatenie 8.003,60 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K1-19/24/2019 (pôvodne na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 19C/24/2019), o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. apríla 2023 sp. zn. 2Co/79/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má voči žalobkyni n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“, alebo „prvoinštančný súd“) napadnutým rozsudkom žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania proti žalobkyni v rozsahu 100 % (výrok II.). Rozhodol o žalobe, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia 8.003,60 eura s príslušenstvom titulom vydania bezdôvodného obohatenia skutkovo dôvodiac, že je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností - pozemkov KN „E“ parc. č. XXX, XXX a č. XXX, zapísaných na LV č. XXX, resp. LV č. XXXX pre kat. úz. N., a to vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 2/4 (parc. č. XXX), resp. XX/XX, na časti ktorých pozemkov sa nachádza kanalizačný zberač G vo vlastníctve žalovanej, ktorý je súčasťou vodohospodárskej stavby „K., kanalizácia, I. stavba“, pričom žalovaná užíva pozemky žalobkyne bez právneho dôvodu - bez platne uzavretej nájomnej zmluvy, čím sa na jej úkor bezdôvodne obohacuje. Nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v uvedenej výške si uplatnila za obdobie od 17. 8. 2017 do 11. 8. 2019. Žalobkyňa poukázala na to, že za predchádzajúce obdobia užívania týchto pozemkov Okresný súd Prešov v označených konaniach priznal jej právnomu predchodcovi F. O. proti žalovanej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vychádzajúc pritom zo záveru, že žalobcovi ani jeho právnej predchodkyni nevzniklo zákonné vecné bremeno podľa § 37a zák. č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon), (ďalej len „zákon o vodách“) a žalovaná, ktorá má stavbu

postavenú na pozemku v spoluvlastníctve žalobkyne, užíva túto časť pozemku bez právneho dôvodu, a teda dochádza u nej k bezdôvodnému obohateniu. Poukázala na celkom štyri také rozhodnutia Okresného súdu Prešov, pričom dva takéto rozsudky súdu prvej inštancie boli aj potvrdené odvolacím Krajským súdom v Prešove. Žalovaná žiadala žalobu zamietnuť s tým, že k zriadeniu a prevádzkovaní stavby kanalizačného zberača na pozemkoch vo vlastníctve žalobkyne nedochádza bez právneho dôvodu, jedná o vodohospodársku líniovú stavbu zriadenú vo verejnom záujme, vo vzťahu k nej sú právne vzťahy medzi vlastníkom vodohospodárskej stavby a vlastníkom pozemku riešené podľa osobitných právnych predpisov vznikom zákonného vecného bremena, ktoré vylučuje vznik bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej. Vo vzťahu k otázke vzniku a existencie vecného bremena poukázala na rozhodnutie ONV v K. Pôd. 5052/1975 z XX. X. XXXX, ktorým bolo povolené zriadenie predmetného kanalizačného zberača ako súčasť vodohospodárskeho diela „K., kanalizácia, I. stavba“, ako aj na kolaudačné rozhodnutie vydané Východoslovenským krajským výborom v Košiciach pod č. 178/1984-Vu z 8. 3. 1984, z ktorého vyplýva, že vodohospodárska stavba bola riadne dokončená a došlo k povoleniu jej prevádzkovania a užívania. Zákonné vecné bremeno vzniklo podľa názoru žalovanej podľa § 37a ods. 1, 3 zákona o vodách dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 199/1995 Z. z., ktorým sa mení vodný zákon, t. j. dňom 1. 10. 1995, a to vo vzťahu k vodohospodárskym dielam, ktoré boli k tomuto dňu skolaudované, resp. k nim bolo aspoň vydané právoplatné povolenie na vodohospodárske dielo podľa § 9 ods. 1 zákona o vodách. Žalovaná nespochybnila, že v prípade vecných bremien zriadených priamo na základe zákona, patrí vlastníkovi nehnuteľnosti primeraná náhrada za toto nútené obmedzenie, ktorú je možné uplatniť len za podmienok a spôsobom upravených osobitným zákonom, v danom prípade podľa § 37a ods. 4 zákona o vodách v znení zák. č. 199/1995 Z. z., a ide o náhradu jednorazovú a súčasne vzniesla námietku premlčania práva žalobkyne. Premlčacia doba nároku na náhradu za vznik vecného bremena je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo prvýkrát vykonať, v danom prípade bolo možné právo vykonať prvýkrát v deň účinnosti zákona č. 199/1995 Z. z., na základe ktorého došlo k vzniku zákonného vecného bremena dňom 1. 10. 1995. Trojročná premlčacia doba teda uplynula 1. 10. 1998 a žaloba bola doručená súdu 12. 8. 2019, po márnom uplynutí premlčacej doby. Na tomto nemôže nič zmeniť ani to, že sa žalobkyňa stala podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľnosti až v roku 2015, keďže na plynutie premlčacej doby nemá vplyv zmena v osobe veriteľa. Žalovaná argumentovala, že aj ak by nárok žalobkyne bol posudzovaný podľa súčasne platného zákona č. 442/2002 Z. z. nebolo by možné nárok žalobkyni priznať, nakoľko bol uplatnený oneskorene po uplynutí zákonných prekluzívnych lehôt (§ 20 ods. 4), v dôsledku čoho došlo k jeho zániku. Prvoinštančný súd dospel k záveru, že žalobkyňa nemá nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemku, pretože žalovaná pozemky neužíva bez právneho dôvodu, ale na základe zákonného vecného bremena. Súd sa stotožnil s právnou argumentáciou žalovanej, že účinnosťou zák. č. 199/1995 Z. z. vzniklo na dotknutých pozemkoch zákonné vecné bremeno v prospech žalovanej. Pokiaľ sa týka argumentácie žalobkyne, že je súd v tomto konaní viazaný skoršími právoplatnými rozhodnutiami Okresného súdu Prešov, ktorý v rovnakej veci za rovnakého skutkového stavu týkajúceho sa tých istých pozemkov a toho istého kanalizačného zberača priznal právnemu predchodcovi žalobkyne, resp. aj žalobkyni nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia proti žalovanej za iné prechádzajúce obdobia, tak konštatoval, že sa necíti byť viazaný týmito skoršími rozhodnutiami súdov s poukazom na čl. 2 ods. 2 CSP zaoberajúci sa princípom právnej istoty, ďalej citujúc § 193 zákona číslo 160/2015 Z. z. - Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) upravujúci čím je všeobecný súd pri svojom rozhodovaní viazaný, § 194 ods. 1 CSP vymedzujúci otázku, ktorú môže posúdiť súd sám, avšak nemôže o nej rozhodnúť a § 194 ods. 2 CSP vymedzujúci, že ak bolo o otázke podľa ods. 1 rozhodnuté, súd na také rozhodnutie prihliadne a vyporiada sa s ním v odôvodnení rozhodnutia, ako aj citujúc § 226 ods. 1 CSP vymedzujúci právoplatnosť ako vlastnosť súdneho rozhodnutia a § 227 ods. 1 CSP týkajúci sa záväznosti výroku právoplatného rozsudku. Uzavrel, že musí rešpektovať predchádzajúce právoplatné súdne rozhodnutie len vtedy, ak sa týka vecí, ktorá predstavuje predbežnú otázku v nasledujúcom civilnom konaní. V danom prípade bol názor, že predchádzajúce rozhodnutia Okresného súdu Prešov sú svojou povahou žalobami na plnenie a súdy pri rozhodovaní o tomto nároku len ako (vlastnú) prejudiciálnu otázku posudzovali právny titul (dôvod) hmotnoprávneho vzťahu medzi sporovými stranami so záverom, že ide o nárok titulom bezdôvodného obohatenia. Nešlo teda o rozsudky s prejudiciálnym účinkom pre toto nové konanie, keďže nešlo o rozsudky vyslovujúce, že určitý právny vzťah alebo právo (ne)existuje, ktoré by pre adresátov týchto rozhodnutí tvorili prekážku právoplatne rozhodnutej veci a ktorých výrok

by bol záväzný pre súdy a iné štátne orgány pri posudzovaní predbežnej otázky. Pokiaľ ide o princíp právnej istoty, tak poukázal na čl. 2 CSP, že pri posudzovaní hmotnoprávneho vzťahu sporových strán vychádzal z rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, t. j. rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR (tieto následne jednotlivo rozobral v odsekoch 47. až 53. odôvodnenia svojho rozsudku). Pri právnom posúdení otázky vzniku zákonného vecného bremena, otázky charakteru náhrady za zákonné vecné bremeno a otázky premlčania práva na náhradu za vecné bremeno vychádzal prvoinštančný súd z rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR a to rozhodnutia NS SR sp. zn. 7Cdo/173/2018 z 27. 5. 2020, rozsudku NS SR sp. zn. 7Cdo/26/2014 z 24. 3. 2015, rozsudku NS SR sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. 4. 2016 zverejneného ako R 73/2016, uznesenia ÚS SR II. ÚS 323/2017 z 18. 5. 2017, uznesenia NS SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. 8. 2019, uznesenia ÚS SR IV. ÚS 539/2020 z 28. 10. 2020 a uznesenia NS SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. 11. 2020.

1.1 Prvoinštančný súd čo sa týka merita veci, nemal v konaní za sporné, že predmetný kanalizačný zberač bol zriadený ešte pred účinnosťou zák. č. 199/1995 Z. z., ktorým došlo k novelizácii zákona o vodách, t. j. pred 1. októbrom 1995. Mal to zrejmé z rozhodnutia ONV v K.. Pôd. 5052/1975 z XX. X. XXXX, ktorým bolo povolené zriadenie predmetného kanalizačného zberača ako súčasti vodohospodárskeho diela „K., kanalizácia, I. stavba“, ako aj z kolaudačného rozhodnutia Východoslovenského krajského národného výboru v Košiciach č. 178/1984-Vu z 8. 3. 1984. Obmedzenie práv k dotknutým nehnuteľnostiam v dôsledku výkonu práv na úseku vodohospodárskej správy bolo do 1. októbra 1995 upravené v § 36 a § 37 zákona o vodách, ktorý zákon do 1. 10. 1995 neupravoval vznik zákonného vecného bremena, ale počítal len s vyvlastnením dotknutých nehnuteľností, ak práva k nim nebolo možné získať dohodou (§ 37 ods. 2 zákona o vodách). Nesporné bolo, že pri zriadení predmetného kanalizačného zberača k vyvlastneniu dotknutých pozemkov nedošlo. Novelou zákona o vodách vykonanou zákonom č. 199/1995 Z. z. bolo s účinnosťou od 1. októbra 1995 prijaté nové ust. § 37a zákona o vodách, upravujúce vznik zákonného vecného bremena. Citoval § 37a ods. 1, 2 a 3 zákona o vodách, v zmysle ktorej právnej úpravy podľa ods. 1 vodovodné a kanalizačné rady, ktoré sú vodohospodárskymi líniovými stavbami a ich výstavba je vo verejnom záujme, možno zriaďovať a prevádzkovať na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo podľa § 9. Zdôraznil, že podľa § 37a ods. 3 zákona o vodách povinnosti vlastníka podľa ods. 1 sú vecným bremenom podľa osobitných predpisov (§ 151n a nasl. Občianskeho zákonníka). Keďže novela zákona o vodách, ktorá upravila vznik vecného bremena, neobsahuje intertemporálne ustanovenia vzťahujúce sa na už existujúce, už zriadené a prevádzkované vodohospodárske diela, súd sa stotožnil s argumentáciou žalovanej, že účinnosťou tohto zákona od 1. 10. 1995 vzniklo zo zákona vecné bremeno aj k tým vodohospodárskym dielam, ktoré boli zriadené a prevádzkované už pred jeho účinnosťou. Tento záver mal plne súladný so všeobecne akceptovanými pravidlami výkladu práva vo vzťahu k právnym účinkom novej právnej úpravy na existujúce právne vzťahy. Pokiaľ § 37a ods. 1 zákona o vodách výslovne povoľuje nielen zriaďovanie nových vodohospodárskych stavieb, ale aj prevádzkovanie už existujúcich vodohospodárskych diel na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo, potom toto ustanovenie dopadá na všetky vodohospodárske diela existujúce k 1. októbru 1995. Poukázal na rozhodovacia prax súdov týkajúcu sa obdobných zákonných vecných bremien, a to zriadených zákonom č. 182/1993 Z. z. zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon číslo 182/1993 Z. z.“) a zákona číslo 66/2009 Z. z. o majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky (ďalej len „zákon číslo 66/2009 Z. z.“) a to v odsekoch 47. až 53. odôvodnenia rozsudku. Uviedol, že žalobkyňa nadobudla vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam na základe darovacej zmluvy, ktorej vklad bol povolený 11. 8. 2015, t. j. až za účinnosti zákona číslo 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách (ďalej len „zákon číslo 442/2002 Z. z.“), ktorý v prechodnom ustanovení § 42 ods. 6 ustanovil, že oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú nedotknuté. Zákonné vecné bremeno, ktoré vzniklo podľa predchádzajúcej právnej úpravy tak ostalo nedotknuté, a teda trvalo i naďalej, vrátane rozhodnej doby vymedzenej žalobkyňou. Vo vzťahu k spornej otázke charakteru náhrady a s tým súvisiacej otázky premlčania nároku na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva v dôsledku zákonného vecného bremena prvoinštančný súd uviedol, že podľa záverov rozhodnutí NS SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26.

8. 2019 a sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. 11. 2020 náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona číslo 66/2009 Z. z. je jednorazová a vzniká tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona, t. j. 1. 7. 2009, pričom sa premlčuje v lehote 3 rokov. Pritom tieto rozhodnutia vychádzajú z rozhodnutí NS SR sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. 4. 2016 (R 73/2016) a sp. zn. 7Cdo/26/2014 z 24. 3. 2016, ktoré sa zaoberali priznávaním primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona číslo 182/1993 Z. z. a konštatovali, že v nich vyslovený právny názor je plne prijateľný a použiteľný aj na priznanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona číslo 66/2009 Z. z. Súd na základe uvedeného mal za nepochybné, že za obmedzenie užívania nehnuteľností v dôsledku umiestnenia a prevádzkovania vodohospodárskych stavieb patrí dotknutým vlastníkom primeraná jednorazová náhrada, ktorú je možné uplatňovať len v režime verejnoprávneho predpisu upravujúceho existenciu tohto zákonného vecného bremena, t. j. v minulosti podľa § 37a ods. 4 zákona o vodách a v súčasnosti za podmienok a v rámci prekluzívnych lehôt podľa § 20 ods. 4 zákona číslo 442/2002 Z. z., čo vylučuje uplatňovanie týchto nárokov titulom bezdôvodného obohatenia vo forme opakujúcich sa plnení. Citujúc § 100 ods. 1, 2, § 101 a § 102 Občianskeho zákonníka a aplikujúc tieto na daný skutkový stav súd konštatoval, že náhrada za vznik zákonného vecného bremena podlieha premlčaniu, a keďže zákon neurčil osobitnú právnu úpravu ohľadom premlčania tohto nároku, platí všeobecná premlčacia doba v trvaní troch rokov, ktorá plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať. Právo na náhradu bolo možné prvýkrát vykonať v deň účinnosti zákona číslo 199/1995 Z. z., na základe ktorého došlo k vzniku zákonného vecného bremena, t. j. 1. 10. 1995, trojročná premlčacia doba uplynula 1. 10. 1998, a teda žaloba doručená súdu dňa 12. 8. 2019 bola podaná po uplynutí premlčacej doby. Zároveň dodal, že keďže toto právo nanovo nevzniká každému ďalšiemu vlastníkovi pozemku, nemôže na uvedenom závere nič zmeniť ani skutočnosť, že žalobkyňa sa stala podielovou spoluvlastníčkou dotknutých nehnuteľností až v r. 2015, keďže na plynutie premlčacej doby nemá vplyv zmena v osobe veriteľa (§ 111 Občianskeho zákonníka). Aj v prípade posúdenia daného nároku podľa režimu zák. č. 442/2002 Z. z. jednoročná prekluzívna lehota a následná šesťmesačná lehota na uplatnenie tohto nároku začala plynúť dňom účinnosti zákona, t. j. odo dňa 1. 11. 2002, a teda tieto prekluzívne lehoty uplynuli dávno pred podaním žaloby.

1.2. Záverom zaujal súd stanovisko aj k novým skutkovým tvrdeniam žalobkyne, v žalobe neuvedeným, o „neoprávnenosti“ stavby kanalizačného zberača a mal tieto pre rozhodnutie o žalobe bez právneho významu. Aj ak by o neoprávnenú stavbu skutočne išlo, žalobkyni právna úprava vyporiadania vzťahov medzi vlastníkom neoprávnenej stavby a pozemku nezakladá žiaden nový (osobitný) nárok na odplatu za žalované obdobie. Žalobkyni žiadne právo vyplývajúce z právnej úpravy vyporiadania vzťahov medzi vlastníkom neoprávnenej stavby a vlastníkom pozemku totiž nepatrí. V konaní nebolo sporné, že žalobkyňa v súčasnosti už nie je vlastníkom dotknutých parciel. Skutočnosť, že v minulosti ňou bola, jej nedáva aktívnu legitimáciu na uplatnenie nárokov na vyporiadanie takéhoto vzťahu.

1.3. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa zásady úspechu v konaní v zmysle § 255 ods. 1 CSP a žalovanej, ktorá mala vo veci úspech, priznal nárok na náhradu trov konania proti žalobkyni v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 27. apríla 2023 potvrdil rozsudok prvoinštančného súdu z 9. septembra 2021 sp. zn. 19C/24/2019 (I. výrok) a žalovanej priznal proti žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (II. výrok). V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, jeho odôvodnenie považoval za presvedčivé, logické a úplné. Stotožnil sa s postupom súdu prvej inštancie, ktorý správne zistil skutkový stav, aplikoval naň relevantné ustanovenia zákonov, tieto správne vyložil a dôsledne sa vysporiadal s argumentáciou oboch strán sporu.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že oprávnenie súdu posúdiť predbežnú otázku inak, ako o nej rozhodol iný orgán verejnej moci, neznamená, že súd môže prehodnotiť vznik, zmenu alebo zánik právnych vzťahov, ktoré rozhodnutie iného orgánu verejnej moci spôsobilo. Súd rozhodnutie iného orgánu berie do úvahy ako existujúcu právnu skutočnosť, ktorá vyvoláva právne účinky. Súd nie je rozhodnutím iného orgánu viazaný v tom zmysle, že skutkové a právne závery iného orgánu nemusi prevziať na účely

posúdenia skutkového a právneho hodnotenia súkromnoprávnej veci, ktorú prejednáva. Inak povedané, rozhodnutie iného orgánu nesmie obmedziť súd v jeho právomoci, aby nezávisle prejednal a rozhodol súkromnoprávnou vec (teda, aby konal v plnej jurisdikcii). Existujú však prípady, keď je súd viazaný rozhodnutím iného orgánu verejnej moci vrátane rozhodnutia súdu v inej veci. Ide o prípady prejudiciality v civilnom procese. Prejudicialita v civilnom procese je daná len vtedy, ak to vyplýva ex lege. Právnym základom pre prejudicialitu v civilnom procese sú i/ ustanovenia o záväznosti súdnych rozhodnutí (najmä § 228) a ii/ ustanovenie § 193 CSP o viazanosti súdu inými rozhodnutiami. Odvolací súd uviedol, že v súdnej veci súd pre rozhodnutie o merite veci, o nároku na zaplatenie 8.003,60 eura ako predbežnú otázku posudzoval otázku charakteru právneho vzťahu medzi žalobkyňou ako vlastníčkou pozemku a žalovanou ako vlastníčkou vodohospodárskej stavby. Žalobkyňou predložené rozhodnutia - rozsudky vydané Okresným súdom Prešov v obdobných veciach žalobkyne a žalovanej, nie sú rozhodnutiami o predbežnej/prejudiciálnej otázke, ktorú v tunajšej veci posudzoval súd prvej inštancie. Ide o rozhodnutia, v ktorých konajúce súdy posudzovali len prejudiciálne, pre svoje vlastné meritórne rozhodnutie, tú istú otázku charakteru právneho vzťahu medzi žalobkyňou a žalovanou. Takýmto posúdením, ktoré nie je obsahom výrokovej časti rozhodnutia, nebol a nemohol byť súd prvej inštancie viazaný. Samozrejme je, že by bolo žiaduce, aby závery rôznych súdov o tej istej prejudiciálnej otázke, za tých istých okolností, boli rovnaké, ale táto požiadavka nemôže obstať oproti požiadavke plnej jurisdikcie konajúceho súdu, teda požiadavke jeho nezávislého rozhodnutia. V danej veci súd prvej inštancie svoje závery ohľadne posúdenia predbežnej otázky dôsledne zdôvodnil. Princíp právnej istoty v procese prijímania súdneho rozhodnutie znamená, že v každom štádiu procesu musí byť stranám sporu zrejma právna úvaha súdu. Právnou istotou sa má zabrániť nepredvídaným a prekvapivým rozhodnutiam. Vyžaduje v procese tvorby súdneho rozhodovania dať stranám sporu rozumný priestor na polemickú reakciu na právne argumenty protistrany, ako aj na právne úvahy súdu. Výsledkom má byť rozhodnutie, ktoré strany sporu „neprekvapí“, teda je logickým vyústením doterajšieho priebehu konania, keď aj po všetkých právnych argumentoch a skutkových okolnostiach musí jedna zo strán procesne prehrať.

2.2. Čo sa týka námietky nesprávneho právneho posúdenia veci, odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, jeho právna argumentácia je súladná so súdnou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu v obdobných veciach. Odvolací súd sa stotožňuje s tým, že v danom prípade nejde zo strany žalovanej o užívanie pozemkov žalobkyne bez právneho dôvodu, keďže ako v žalobe tvrdila nemá uzavretú so žalobkyňou nájomnú zmluvu, ale ide o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva žalobkyne na základe zákona a vo verejnom záujme. Za verejný záujem je potrebné chápať aj verejné potreby a v rámci nich vybudovanie verejnej kanalizačnej siete. Zákonné vecné bremená sa riadia verejnoprávnou úpravou, ktorá je voči úprave vecných bremien v Občianskom zákonníku špeciálna. Režim zákonných vecných bremien vzhľadom na túto špeciálnu úpravu nie je úplne totožný s režimom zmluvných vecných bremien. Z ust. § 42 ods. 6 zákona číslo 442/2002 Z. z. upravujúceho aktuálne zriaďovanie, rozvoj a prevádzkovanie verejných vodovodov a verejných kanalizácií, ale i práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri zriaďovaní a prevádzkovaní verejných vodovodov a verejných kanalizácií, oprávnenie k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona (1. 11. 2002), zostávajú nedotknuté. Na posúdenie, ktorá právna úprava je z časového hľadiska relevantná pre určenie obsahu a rozsahu oprávnení vlastníka a prevádzkovateľa verejnej kanalizácie a verejného vodovodu, je vždy rozhodujúci deň právoplatnosti rozhodnutia o povolení zriadenia vodohospodárskeho diela, ktoré bolo vydané po prerokovaní s dotknutými stranami. V posudzovanom prípade došlo k obmedzeniu vlastníka predmetnej nehnuteľnosti už právoplatnosťou vydaného povolenia ONV v K.. Pôd. 5052/1975 z XX. X. XXXX. Súd prvej inštancie, vychádzajúc prvotne z toho, že v danej veci pri zriadení predmetného kanalizačného zberača ako vodohospodárskeho diela, v zmysle vtedy platnej právnej úpravy riešiacej vzťah vybudovania alebo prevádzky vodohospodárskych diel na cudzích pozemkoch (§ 37 ods. 2 zák. č. 138/1973 Zb. o vodách) k vyvlastneniu dotknutých pozemkov nedošlo, uzavrel, že podľa § 37a zákona číslo 199/1995 Z. z., ktorou bol novelizovaný zákon o vodách, účinnosťou novely zákona, t. j. 1. 10. 1995 vzniklo zo zákona vecné bremeno aj k tým vodohospodárskym dielam, ktoré boli zriadené a prevádzkované už pred jeho účinnosťou. Vychádzal z toho, že pokiaľ ustanovenie § 37a ods. 1 zákona o vodách výslovne povoľuje nielen zriaďovanie nových vodohospodárskych stavieb, ale aj prevádzkovanie už existujúcich

vodohospodárskych diel na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo, potom je zrejmé, že toto ustanovenie dopadá na všetky vodohospodárske diela existujúce k 1. 10. 1995. Mal takýto záver v súlade so všeobecne akceptovanými pravidlami výkladu práva vo vzťahu k právnym účinkom novej právnej úpravy na existujúce právne vzťahy, ktoré sú prijímané v právnej teórii i v rozhodovacej praxi súdov.

2.3. So záverom o vzniku vecného bremena žalobkyňa/odvolateľka nesúhlasila. Namietala, že zákon číslo 199/1995 Z. z. nemá žiadne prechodné ustanovenia a vznik vecného bremena ako práva na zriaďovanie a prevádzkovanie vodohospodárskych diel na cudzích nehnuteľnostiach konštruje ku dňu nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vodohospodárskeho orgánu na zriadenie vodohospodárskeho diela. Zastávala názor, že ak by mala byť úvaha súdu považovaná za správnu, išlo by o vznik vecného bremena ku dňu predchádzajúcemu účinnosť zákona číslo 199/1995 Z. z., a teda išlo by o neprípustnú pravú retroaktivitu zákona.

2.4. Odvolací súd poukázal, že žalobkyňa prehliadla, že súd vyvodil záver o vzniku vecného bremena ku dňu účinnosti zákona číslo 199/1995 Z. z., t. j. ku dňu 1. októbra 1995, nie skôr. Odvolací súd zastáva názor, súladný so záverom súdu prvej inštancie, že pokiaľ § 37a ods. 1 zákona o vodách výslovne povoľuje nielen zriaďovanie, ale aj prevádzkovanie vodohospodárskych diel na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo, potom toto ustanovenie vo vzťahu k povoleniu prevádzkovania vodohospodárskych diel dopadá na všetky vodohospodárske diela existujúce k 1. októbru 1995. Účelu a zmyslu právnej úpravy zavedenej zákonom číslo 199/1995 Z. z. zodpovedá iba taký výklad, podľa ktorého zákonné vecné bremeno v prípadoch podľa § 37a ods. 1 a 3 zákona o vodách vzniká za splnenia v ňom stanovených podmienok vo vzťahu k vodohospodárskym dielam, ktoré boli ku dňu nadobudnutia účinnosti § 37a zákona o vodách už skolaudované, resp. k nim bolo aspoň vydané právoplatné povolenie na vodohospodárske dielo podľa § 9 ods. 1 zákona o vodách, a v prípadoch, ak bolo takéto povolenie vydané až po 1. októbri 1995, vzniklo vecné bremeno dňom právoplatnosti rozhodnutia o vydaní takéhoto povolenia. Výklad § 37a zákona o vodách, aký preferuje žalobkyňa, zastávajúca s poukazom na neprípustnosť retroaktívneho výkladu ten názor, že zriadenie vecného bremena sa nevzťahovalo na už existujúce vodohospodárske diela a to z dôvodu chýbajúcich intertemporálnych/prechodných ustanovení, je v rozpore so všeobecne, právnou teóriou i súdnou praxou akceptovanými pravidlami výkladu právnych účinkov novej právnej úpravy na existujúce právne vzťahy. V teórii i praxi sa striktne diferencuje medzi tzv. pravou a nepravou retroaktivitou právnych predpisov s tým, že na rozdiel od pravej retroaktivity, ktorá sa zásadne považuje za nezlučiteľnú s princípmi právneho štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci vyplývajúcich zo skutočnosti, že právne normy dopadajú na všetky právne vzťahy odo dňa jej účinnosti. Pri nepravej retroaktivite v skutočnosti nedochádza k spätnej účinnosti právneho predpisu, pretože právne skutočnosti, na základe ktorých došlo podľa predchádzajúceho právneho stavu k vzniku určitých právnych vzťahov, sú uznané a zachované, ale dochádza len k zmenám obsahu týchto právnych vzťahov do budúca od účinnosti novej právnej úpravy. Za všeobecne prípustné sa považuje, keď nová právna úprava zavádza do budúca nový režim a mechanizmus uplatnenia práv alebo právam nadobudnutým za skoršej právnej úpravy priznáva odo dňa účinnosti neskoršej právnej úpravy nový obsah. Prekážkou prípustnosti nepravej retroaktivity nie je ani absencia intertemporálnych ustanovení novej právnej úpravy, keďže práve v prípade, ak zákonodarca nestanovil osobitný právny režim intertemporality, sa má primárne uplatniť všeobecný pojmový znak právnych noriem, a to, že regulujú právne vzťahy odo dňa svojej účinnosti, teda vrátane už existujúcich právnych vzťahov.

2.5. Pokiaľ žalobkyňa zastáva názor, podľa ktorého nie je možné ani z dôvodovej správy k zákona číslo 199/1995 Z. z. vyvodiť zámer zákonodarcu zabezpečiť prijatou právnou úpravou aj vzťahy založené pri výstavbe vodohospodárskych diel v minulosti, je potrebné vziať do úvahy, že z dôvodovej správy nevyplýva ani že by zákonodarca mal v úmysle z režimu doplneného ustanovenia § 37a zákona o vodách vylúčiť už existujúce (zriadené) vodohospodárske stavby. Naopak, pokiaľ zákonodarca v dôvodovej správe poukázal na úpravu v iných zákonoch ako na príklady právnej úpravy a právneho stavu, ktorý chcel novelou zákona o vodách dosiahnuť, logicky nemožno dospieť k inému záveru než k tomu, že

vecné bremeno podľa § 37a zákona o vodách sa má vzťahovať na všetky vodohospodárske stavby vrátane už existujúcich, obdobne ako je to podľa právnej úpravy v zákone č. 79/1957 Zb. a v zákone č. 67/1960 Zb. Je pritom zjavné, že zriadenie zákonného vecného bremena vo vzťahu k obdobným stavbám zriadeným vo verejnom záujme ku dňu účinnosti zákona, ktorým sa toto vecné bremeno zavádza, je aj s ohľadom na právnu úpravu v zákone č. 79/1957 Zb. a v zákone č. 67/1960 Zb. všeobecne akceptované ako nástroj regulácie existujúcich vzťahov, pričom nie je daný žiaden dôvod, ktorý by racionálne vysvetlil, prečo by zákonodarcia mal zvoliť rozdielny prístup k prevádzkovateľom plynovodnej siete a energetickým podnikom na rozdiel od prevádzkovateľov verejných vodovodov a kanalizácií.

2.6. Odvolací súd tiež uviedol, že právna otázka charakteru náhrady už bola predmetom posúdenia v skutkovo i právne obdobných veciach, a to v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/26/2014, ako i v jeho ďalších rozhodnutiach sp. zn. 3Cdo/49/2014, 8Cdo/17/2019, na ktoré poukázal v napadnutom rozsudku i súd prvej inštancie. Posúdenie a závery Najvyššieho súdu prijaté v právne obdobných veciach (7Cdo/26/2014, 3Cdo/49/2014, 2Cdo/194/2019, 8Cdo/17/2019), aké predstavuje i vec tu posudzovaná, dávajú jednoznačnú odpoveď, že vlastník pozemku, na ktorom je umiestnená vodohospodárska líniová stavba, má nárok na jednorazovú náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva. Právo na náhradu podlieha premĺčaniu a vzhľadom na žalovanou uplatnenú námietku premĺčania, súd prihládnuť na premĺčanie, náhradu žalobkyňi nemohol priznať. Žalobkyňa nadobudla vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam na základe darovacej zmluvy, ktorej vklad bol povolený 11. 8. 2015. Vlastnícke právo teda nadobudla až za účinnosti novej právnej úpravy, zákona číslo 442/2002 Z. z., ktorý v prechodnom ustanovení § 42 ods. 6 ustanovil, že oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú nedotknuté. Zákonné vecné bremeno, ktoré vzniklo podľa predchádzajúcej právnej úpravy § 37a zákona o vodách tak ostalo nedotknuté, trvalo i naďalej, a to i počas rozhodnej doby vymedzenej žalobkyňou. Právo na náhradu v zmysle § 37a ods. 4 zákona o vodách za výkon oprávnení podľa odseku 1 je v zmysle vyššie uvedeného jednorazové, nie opakované, a v danej veci nárok žalobkyne, ktorý si uplatnila proti žalovanej titulom vydania bezdôvodného obohatenia, bol uplatnený po uplynutí zákonnej trojročnej premĺčacej doby na priznanie náhrady podľa § 37a ods. 4 zákona o vodách, pričom žalovaná vzniesla námietku premĺčania.

2.7. Odvolací súd v súvislosti s námietkou odvolateľky argumentujúcej, že ak aj by žalovanej vzniklo v tunajšej veci zákonné vecné bremeno v zmysle § 37a zákona o vodách, toto nezahrňa v sebe právo žalovanej užívať pozemok žalobkyne, pretože takéto oprávnenie nie je možné z textu zákona vyvodiť, uviedol, že obsahom zákonného vecného bremena podľa § 37a zákona číslo 199/1995 Z. z. je (nielen) právo zriaďovať (ale aj) prevádzkovať na cudzích nehnuteľnostiach v rozsahu vyplývajúcom z povolenia na vodohospodárske dielo vodovodné a kanalizačné rady, ktoré sú vodohospodárskymi líniovými stavbami a ich výstavba je vo verejnom záujme (§ 37a ods. 1). Tomu zodpovedajúce povinnosti vlastníka sú vecným bremenom podľa § 151n a nasl. Občianskeho zákonníka (§ 37a ods. 3). O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Uviedla, že A: odvolací súd neodôvodnil uspokojivým spôsobom napadnutý rozsudok, keď dospel k záveru, že predchádzajúcimi súdnymi rozhodnutiami v identických súdnych sporoch medzi žalobkyňou (resp. jej právnym predchodcom) a žalovanou a v nich vyslovenými právnymi závermi a právnym posúdením nie je v prejednávanej veci viazaný, čím porušil právo žalobkyne na spravodlivý proces, odvolací súd postupoval v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý obsahuje aj zákaz prekvapivých rozhodnutí a zákaz ľubovôle.

B: nevysporiadal sa s námietkou žalobkyne, že stavba žalovaného nie je riadne povolenou, resp. skolaudovanou stavbou, pretože pre kolaudáciu stavby žalovaného neboli všetky zákonné podmienky a teda ide o nelegálnu stavbu, postavenú na cudzom pozemku, ku ktorému nemohlo vzniknúť vecné bremeno.

C: odvolací súd sa nevysporiadal s možnosťou aplikácie § 257 CSP, respektíve nie je zrejmé, či odvolací súd skúmal, či v prejednávanej veci (ne)existujú okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré by mal

prihliadnuť. Ak by sa aj akceptoval správnosť záverov súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu, a teda že bolo možné rozhodnúť úplne opačne, ako v analogicky rovnakých prípadoch už prv súdy rozhodli, potom práve túto situáciu možno považovať za okolnosť hodnú osobitného zreteľa. Je zrejmé, že žalobca podával žalobu s určitými očakávaniami, ktoré vyplývali zo skorších rozhodnutí súdov a legitímne sa spoliehal na predvídateľnosť súdneho rozhodnutia. Odchýlenie sa od tohto princípu, má byť aj v zmysle citovanej judikatúry skôr výnimočnosťou ako pravidlom, a teda aj s poukazom na túto výnimočnosť je daná aplikácia § 257 CSP. Pokiaľ sa však súd takouto možnosťou moderácie nezaoberal, a ani neodôvodnil, prečo prípadne by nepriznanie trov konania žiadnej zo sporových strán neprichádzala do úvahy, zaťažil svoje rozhodnutie nepreskúmateľnosťou.

3.1. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka má za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom vo vzťahu k tomuto dovolaciemu dôvodu formuluje právnu otázku: „ak predchádzajúcim právoplatným súdnym rozhodnutím došlo k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu v strán sporu, môže súd v následnom ďalšom konaní ako predbežnú otázku znova riešiť to, o čo už bolo právoplatne rozhodnuté v tomto predchádzajúcom spore strán sporu?“ Dovolacou otázkou sa v podstate pýtala, či odvolací súd vo veci mohol prijať záver o vzniku zákonného vecného bremena na pozemkoch žalobkyne, pričom v predchádzajúcich právoplatne skončených súdnych konaniach bolo medzi stranami sporu súdmi ustálené, že žiadne zákonné vecné bremeno na pozemkoch žalobkyne nevzniklo, v dôsledku čoho má žalobkyňa voči žalovanej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jej pozemkov žalovanou bez právneho dôvodu. Je názoru, že odvolací súd vo veci nemohol prijať záver o vzniku zákonného vecného bremena na pozemkoch žalobkyne, pretože otázka hmotnoprávneho vzťahu strán sporu už bola právoplatne (a s konečnou platnosťou) vyriešená, a to tak, že žalobkyňa má voči žalovanej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jej pozemkov stavbou vo vlastníctve žalovanej, pretože žalovaná na užívanie pozemkov žalobkyne nemá právny titul. Poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, keďže podľa uznesenia NS SR sp. zn. 1Cdo/44/2010 zo dňa 31. 1. 2012, uverejnenom v Zbierke stanovísk NS a súdov SR č. 3/2013: „ak už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením“ (obdobne tiež poukázala na uznesenia NS SR sp. zn. 1Cdo/133/2009 zo dňa 29. 4. 2010 či sp. zn. 5MCdo/16/2010 z 25. 4. 2012).

3.2. Dovolaťka ďalej poukázala na uznesenia NS SR sp. zn. 4Cdo/161/2020 zo dňa 29. 6. 2022 a sp. zn. 8Cdo/216/2020 zo dňa 29. 6. 2022 podľa ktorých platí, že „...súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov, nie je rozhodujúce, či súd v právoplatne skončenom konaní vec správne alebo nesprávne právne posúdil. So zreteľom na právoplatnosť a z toho plynúcu záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia nesmie byť táto otázka položená a akékoľvek jej „nové“ právne posudzovanie v inom (ďalšom) konaní tých istých účastníkov je nepripustné. Iné riešenie by znamenalo, že súd môže porušiť viazanosť uloženú mu zákonom v § 228 ods. 1 CSP. Pokiaľ súd spomenutý prejudiciálny účinok ignoruje (nevezme za základ pre svoje rozhodnutie prejudikovaný hmotnoprávny vzťah a rozhodne v rozpore s prejudikovaným hmotnoprávnym vzťahom), nerešpektuje záväzné súdne rozhodnutie a koná v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v zmysle ktorej môžu štátne orgány konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (viď čl. 2 ústavy). Zásada právnej istoty je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Popretie prejudiciálnej záväznosti právoplatného súdneho rozhodnutia znamená zásah do stability práva a právnych vzťahov ako aj do riadneho výkonu spravodlivosti.“

3.3. Dovolaťka odklon videla tiež od uznesenia ÚS SR sp. zn. I. ÚS 170/2015 zo dňa 1. 4. 2015: „...ani samotná skutočnosť, že napriek veci už právoplatne meritórne rozhodnutej môže existovať aj iný pohľad na túto identickú vec, nie je dostatočným dôvodom na nové rozhodnutie o tejto veci, pretože aj tento iný pohľad na tú istú záležitosť mal byť a mohol byť predmetom prieskumu v rámci už právoplatne skončeného konania“.

3.4. Dovolateľka je názoru, že vo vzťahu k pozemkom žalobkyne došlo predchádzajúcimi právoplatnými rozhodnutiami (uvedené v bode 49. dovolania) k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu strán sporu, pričom otázka (ne)existencie právneho titulu žalovanej na užívanie predmetných pozemkov žalobkyne bola opakovane posúdená tak, že žalovaná nemá právny titul na užívanie pozemkov žalobkyne, a preto sa na úkor žalobkyne bezdôvodne obohacuje, v dôsledku čoho bolo žalobám v predchádzajúcich právnych veciach vyhovené. Nakoľko za totožných skutkových okolností sa odvodzoval aj nárok v prejednávanej právnej veci (iba za iné časové obdobie), boli súdy konajúce v prejednávanej veci viazané týmto predchádzajúcim a právoplatným vyriešením hmotnoprávneho vzťahu strán konania, toto vyriešenie boli povinné rešpektovať a vychádzať z neho.

3.5. Na základe uvedených skutočností dovolateľka navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne, aby zrušil nielen napadnutý rozsudok, ale aj rozsudok súdu prvej inštancie a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu žalobkyne sa písomne vyjadrila žalovaná a má za to, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP vôbec nie je daný, nakoľko žalobkyňou tvrdené údajné nedostatky odôvodnenia odvolacieho súdu nie sú takého charakteru, aby vôbec mohli založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, a k žalobkyňou uvádzaným procesným pochybeniam zo strany súdov nedošlo, v dôsledku čoho nemohlo prísť k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že takto položenú otázku však nemožno považovať za otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Dovolateľka pri formulácii tejto otázky účelovo opomína rozhodujúcu skutočnosť, že predchádzajúce súdne rozhodnutia boli svojou povahou žalobami na plnenie, nešlo teda o rozsudky s prejudiciálnym účinkom, keďže súdy vo výroku nerozhodovali o tom, či tu určitý právny vzťah alebo právo (ne)existuje a teda k vyriešeniu hmotnoprávnemu vzťahu nedošlo. Navrhla dovolanie odmietnuť, prípadne zamietnuť a priznať žalovanej voči žalobkyni plnú náhradu trov dovolacieho konania.

5. K vyjadreniu žalovanej sa vyjadrila žalobkyňa ktorá zotrvala na svojich doterajších prednesoch a doplnila argumentáciu k rozhodnutiam 2Obdo/51/2022 a 2Cdo/306/2020.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je

dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nedostatočné odôvodnenie, resp. nepreskúmateľnosť a prekvapivosť napadnutého rozhodnutia.

14. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

15. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

16. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

17. V posudzovanej veci dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti ani nepreskúmateľnosti či prekvapivosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Rozsudok odvolacieho súdu spĺňa zákonné požiadavky na obsahové náležitosti rozhodnutia (§ 220 CSP) a jeho odôvodnenie je preskúmateľné z hľadiska skutkových i právnych záverov. Odvolací súd sa nielen formálne stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie v intenciách § 387 ods. 2 CSP, ale sa vyjadril aj k nosným otázkam sporu, že v danom prípade nejde zo strany žalovanej o užívanie pozemkov žalobkyne bez právneho dôvodu, keďže ako v žalobe tvrdila nemá uzavretú so žalobkyňou nájomnú zmluvu, ale ide

o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva žalobkyne na základe zákona a vo verejnom záujme, pripojil vlastnú právnu argumentáciu, čím vytvoril dostatočný podklad pre preskúmanie správnosti jeho záverov.

18. Na námietku žalobkyne, že A: odvolací súd neodôvodnil uspokojivým spôsobom napadnutý rozsudok keď dospel k záveru, že predchádzajúcimi súdnymi rozhodnutiami v identických súdnych sporoch medzi žalobkyňou (resp. jej právnym predchodcom) a žalovanou a v nich vyslovenými právnymi závermi a právnym posúdením nie je v prejednávanej veci viazaný, čím porušil právo žalobkyne na spravodlivý proces, odvolací súd postupoval v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý obsahuje aj zákaz prekvapivých rozhodnutí a zákaz ľubovôle, dovolací súd uvádza, že tak prvostupňový aj odvolací súd odôvodnili, prečo sa týmito rozhodnutiami necítili byť pri rozhodovaní viazaní a vysvetlili dôvod svojho odklonu a pre ktoré sa sudy nemohli v obdobnej skutkovej a právnej situácii s predmetnými rozhodnutiami stotožniť. Stranám sporu na pojednávaní súd prezentoval a oboznámil ich so svojím právnym názorom a umožnil im právne argumentovať. Súd prvej inštancie sa s námietkami žalobkyne o povinnosti súdu byť viazaný skoršími právoplatnými rozhodnutiami Okresného súdu Prešov, ktorý v rovnakej veci, za rovnakého skutkového stavu týkajúceho sa tých istých pozemkov a toho istého kanalizačného zberača, priznal právnomu predchodcovi žalobkyne, resp. žalobkyni nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia proti žalovanej za iné (predchádzajúce obdobie), zaoberal ešte pred výkladom právneho posúdenia, a svoj záver, že sa necíti byť skoršími rozhodnutia viazaný, náležite a podrobne podložil teóriou procesného práva pri výklade pojmov záväznosť rozhodnutia, prejudicialita a právna istota (bod 24. až 35. rozhodnutia súdu prvej inštancie). Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí uviedol, že súd prvej inštancie nereflektoval právne závery okresného a krajského súdu v Prešove vyslovené v obdobných právnych veciach žalobkyne len v medziach zákona a odôvodnene, a svoj iný právny názor na problematiku, korešpondujúci s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR stranám sporu vopred predostrel a na posudzovanú vec uplatnil plne v súlade s právnou úpravou § 194, § 193, § 226 a § 228 CSP (bod 18. napadnutého rozhodnutia). V danom prípade mal súd prvej inštancie za to, že žalobkyňou predložené súdne rozhodnutia (Okresného a Krajského súdu v Prešove) sú svojou povahou žalobami na plnenie, pričom sudy pri rozhodovaní o tomto nároku len ako (vlastnú) prejudiciálnu otázku posudzovali právny titul (dôvod) hmotnoprávneho vzťahu medzi sporovými stranami so záverom, že ide o nárok titulom bezdôvodného obohatenia. Nešlo teda o rozsudky s prejudiciálnym účinkom pre predmetné konanie, keďže nešlo o rozsudky vo výroku vyslovujúce, že určitý právny vzťah alebo právo (ne)existuje, ktoré by pre adresátov týchto rozhodnutí tvorili prekážku právoplatne rozhodnutej veci a ktorých výrok by bol záväzný pre sudy a iné štátne orgány pri posudzovaní predbežnej otázky. Odvolací súd sa s uvedeným názorom súdu prvej inštancie stotožnil, že v ani jednom z dovolateľkou predložených rozhodnutí súdy nerozhodli o prejudiciálnej otázke. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia je riadne a dostatočné, odvolací súd sa v ňom presvedčivo, jasne a zrozumiteľne vypořiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a právne relevantnými námietkami žalobkyne.

19. K námietke žalobkyne, že odvolací súd B: sa nevysporiadal s námietkou žalobkyne, že stavba žalovaného nie je riadne povolenou, resp. skolaudovanou stavbou, pretože pre kolaudáciu stavby žalovaného neboli všetky zákonné podmienky a teda ide o nelegálnu stavbu, postavenú na cudzom pozemku, ku ktorému nemohlo vzniknúť vecné bremeno, tak súd prvej inštancie uviedol, že tieto tvrdenia žalobkyne sú pre rozhodnutie o jej žalobe bez významu. Aj keby o neoprávnenú stavbu išlo, žalobkyni žiadne právo vyplývajúce z právnej úpravy vypořiadania vzťahov medzi vlastníkom neoprávnenej stavby a vlastníkom pozemku nepatrí, navyše nebolo ani sporné, že žalobkyňa už nie je vlastníkom dotknutých parciel a to, že v minulosti ňou bola, jej nedáva aktívnu legitímáciu na uplatnenie nárokov na vypořiadanie takéhoto vzťahu. Preskúmať jeho zákonnosť nepatrí okresnému, ani krajskému súdu v tejto veci. Z tvrdení žalobkyne, podľa ktorých mala byť stavba kanalizačného zberača stavbou neoprávnenou, tak vyplýva iba to, že ak by súčasní vlastníci pozemkov aj preukázali, že skutočne ide o neoprávnenú stavbu a zároveň by preukázali, že vzťah medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku nie je už aktuálne vypořiadaný existenciou zákonného vecného bremena, by sa mohli domáhať vypořiadania tohto vzťahu niektorým zo spôsobov podľa § 135c Občianskeho zákonníka, avšak žalobkyni z tohto titulu právo na plnenie voči žalovanému za ňou určené minulé obdobie určite nepatrí

(bod 70. prvostupňového rozhodnutia). S uvedeným odôvodnením súdu prvej inštancie sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil, skonštatoval jeho správnosť a podľa § 387 ods. 2 CSP na neho odkázal.

20. K námietke žalobkyne, že odvolací súd C: sa nevysporiadal s možnosťou aplikácie § 257 CSP, respektíve nie je zrejmé, či odvolací súd skúmal, či v prejednávanej veci (ne)existujú okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré by mal prihliadnuť, dovolací súd poukazuje, že odvolací súd rozhodol v zmysle § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP. Žalobkyňa bola v odvolacom konaní neúspešná, nemá preto nárok na náhradu trov odvolacieho konania a vznikla jej povinnosť nahradiť trovy odvolacieho konania úspešnej žalovanej v plnom rozsahu, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník. Iba skutočnosť, že žalobkyňa podávala žalobu s určitými očakávaniami, ktoré pre ňu vyplývali zo skorších rozsudkov, nie je a ani nemôže byť považovaná za dôvod hodný osobitného zreteľa podľa ust. § 257 CSP, ktoré predstavuje odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255) a od zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1). Žalobkyňa ani v rámci odvolacieho konania nepožiadala odvolací súd o nepriznanie náhrady trov konania žalovanému a nešpecifikovala dôvody hodné osobitného zreteľa a ani vo svojom odvolaní neuvádza žiadne také relevantné skutočnosti a výnimočné okolnosti posudzovaného prípadu, ktoré by odôvodňovali aplikáciu § 257 CSP, zmenu napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie o trovách konania a nepriznanie náhrady trov konania žalovanému.

21. So zreteľom na uvedené možno konštatovať, že odvolací súd sa v rámci svojho preskúmania dôsledne vysporiadal so všetkými podstatnými skutkovými a právnymi otázkami, ktoré boli v konaní nastolené, ako aj s konkrétnymi odvolacími námietkami žalobkyne. Odôvodnenie krajského súdu spĺňa obsahové náležitosti podľa § 220 ods. 2 CSP - jasne vysvetľuje, čo žalobkyňa namietala, ako sa k týmto námietkam súd postavil, aké skutkové tvrdenia a dôkazy vzal do úvahy, ktoré z nich považoval za preukázané, ako ich hodnotil a na akých právnych záveroch založil svoje rozhodnutie. V spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie, na ktoré v podstatných bodoch nadviazal, tvorí rozhodnutie odvolacieho súdu ucelený, zrozumiteľný a vnútorne konzistentný celok, ktorý spĺňa zákonné požiadavky kladené na odôvodnenie rozhodnutí podľa § 393 CSP.

22. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že dovolateľka sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľka so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

23. Dovolací súd zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Neostáva preto nič iné, než konštatovať, že v prejednávanej veci boli z tohto pohľadu odvolacím súdom splnené ústavnoprávne nároky kladené na odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

24. K namietanej prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu sa za prekvapivé rozhodnutie považuje rozhodnutie, ak odvolací súd oproti súdu

prvej inštancie vychádzal z iného skutkového alebo právneho základu, ktorý na prvej inštancii nebol posudzovaný a s ktorým strana nemohla v odvolacom konaní počítať. Ide najmä o rozhodnutia „nečakané“ založené na odlišných právnych záveroch (sp. zn. 3Cdo/102/2008) alebo na nových dôvodoch, ku ktorým sa strana nemohla vyjadriť (sp. zn. 5Cdo/46/2011). Rovnako Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. III. ÚS 52/2019, na ktorý poukázala aj žalovaná, uviedol, že prekvapivé je rozhodnutie, ak odvolací súd úplne alebo podstatne zmení právne východiská, podľa ktorých bola vec dosiaľ posudzovaná, bez toho, aby účastníkom umožnil vyjadriť sa k takejto zmene. Typicky ide o situáciu, keď odvolací súd zmení právnu kvalifikáciu rozhodujúcich skutkových okolností, prípadne aplikuje právnu normu, ktorá v doterajšom konaní nebola stranami ani súdom použitá, alebo opiera svoje závery o nové dôkazy či skutkové zistenia, ku ktorým účastníci nemali možnosť zaujať stanovisko. Naopak, odlišná interpretácia totožného zákonného ustanovenia pri nezmenenom skutkovom základe prekvapivosť rozhodnutia nezakladá. V posudzovanom prípade však dovolací súd k takýmto záverom neprišiel. Skutočnosť, že odvolací súd tieto závery doplnil o vlastné právne zdôvodnenie a vysvetlenie, nijako nemení charakter jeho rozhodnutia ako potvrdzujúceho a nemôže založiť vadu prekvapivosti. Konkrétnejšie stanovisko odvolacieho súdu k odvolacím námietkam (prítom v podstatnom v zhode s prvoinštančným rozhodnutím) nepredstavuje samo osebe rozhodnutie založené na odlišných skutkových zisteniach, ani iné právne posúdenie veci, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako porušenie tzv. dvojinsťančnosti súdneho konania. Aj konštantná judikatúra najvyššieho súdu (R 56/2012) dospela k záveru, že ak sa odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi prvoinštančného rozhodnutia a nad ich rámec uviedol ešte aj ďalšie, z pohľadu prvoinštančného konania nové dôvody, jeho rozhodnutie nie je prekvapivé a takýto postup odvolacieho súdu v konečnom dôsledku neodníma strane možnosť konať pred súdom. Napokon, žalobkyňa ani nekonkretizovala, ktoré nové skutočnosti alebo právne úvahy mali podľa nej viesť k prekvapivému záveru, pričom ani dovolací súd takúto okolnosť v súdnom spise neidentifikoval. Odvolací súd svoje odklonenie od skorších (nižších) rozhodnutí riadne odôvodnil a oprel o ustálenú prax najvyšších súdnych autorít, takže jeho postup je zlučiteľný s princípom právnej istoty. Ústavný súd SR opakovane judikoval (napr. III. ÚS 492/2018, IV. ÚS 539/2020), že „zmena právneho názoru všeobecného súdu sama osebe nepredstavuje porušenie princípu právnej istoty, pokiaľ je táto zmena odôvodnená, predvídateľná a v súlade s ustálenou judikatúrou najvyšších súdnych autorít“. Odvolací súd sa so skoršími rozhodnutiami vypořiadal a odklon od ich právneho názoru riadne odôvodnil. So zreteľom na uvedené možno uzavrieť, že rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie ani prekvapujúce, ani nečakané. Postupom súdov preto nedošlo k namietanej procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP.

25. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaná neopodstatnene namieta, že nižšie súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

26. Žalobkyňa podala dovolanie i podľa § 421 ods. 1 CSP tvrdiac, že odvolací súd nesprávne právne posúdil danú vec. Primárne vyvodzovala prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

27. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

29. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na

nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

30. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

31. V prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 písm. a) CSP) alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. b) až c) § 421 ods. 1 CSP). Dovolať je teda povinný v dovolaní jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 CSP zakladá jeho prípustnosť. Ak v dovolaní absentuje uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania.

32. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Rovnako tak sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 a § 432 CSP.

33. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnú normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

34. Ešte pre úplnosť treba uviesť, čo patrí do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421

ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Dovolací súd pritom pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď sp. zn. 1VObd/2/2020, 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nepatria rozhodnutia ústavného súdu, krajských súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky ani Európskeho súdu pre ľudské práva (3Cdo/6/2017, 3Cdo/165/2018, 6Cdo/79/2017). Pokiaľ sa riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odkloní od právnych záverov prijatých týmito súdmi, nemôže ísť o odklon relevantný v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

35. Pod pojem ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP teda nemožno zahrnúť rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky. Tento záver vyplýva prioritne z toho, že dovolacím súdom je iba Najvyšší súd Slovenskej republiky, teda žiaden iný súd Slovenskej republiky. Sekundárne treba zdôrazniť, že súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

36. Na druhej strane požiadavka predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako základný atribút právnej istoty je v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP napĺňaná prostredníctvom ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, medzi ktoré sa vzhľadom na potrebu výkladu čl. 2 CSP vo funkčnej jednote s čl. 3 CSP zaradzujú okrem najvyššieho súdu aj ústavný súd, Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor Európskej únie (pozri II. ÚS 574/2021). Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom. Podmienkou precedenčnej záväznosti toho-ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci.

37. Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby dovolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol.

38. Odklon právnych záverov odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu odôvodňuje žalobkyňa poukázaním na rozhodnutie NS SR sp. zn. 1Cdo/44/2010 zo dňa 31. 1. 2012, uverejnenom v Zbierke stanovísk NS a súdov SR č. 3/2013: „ak už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením“ (obdobne tiež poukázala na uznesenia NS SR sp. zn. 1Cdo/133/2009 zo dňa 29. 4. 2010 či sp. zn. 5MCdo/16/2010 z 25. 4. 2012).

39. Dovolateľka ďalej poukázala na uznesenia NS SR sp. zn. 4Cdo/161/2020 zo dňa 29. 6. 2022 a sp. zn. 8Cdo/216/2020 zo dňa 29. 6. 2022 podľa ktorých platí, že „...súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore účastníkov, nie je

rozhodujúce, či súd v právoplatne skončenom konaní vec správne alebo nesprávne právne posúdil. So zreteľom na právoplatnosť a z toho plynúcu záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia nesmie byť táto otázka položená a akékoľvek jej „nové“ právne posudzovanie v inom (ďalšom) konaní tých istých účastníkov je neprípustné. Iné riešenie by znamenalo, že súd môže porušiť viazanosť uloženú mu zákonom v § 228 ods. 1 CSP. Pokiaľ súd spomenutý prejudiciálny účinok ignoruje (nevezme za základ pre svoje rozhodnutie prejudikovaný hmotnoprávny vzťah a rozhodne v rozpore s prejudikovaným hmotnoprávnym vzťahom), nerešpektuje záväzné súdne rozhodnutie a koná v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v zmysle ktorej môžu štátne orgány konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (viď čl. 2 ústavy). Zásada právnej istoty je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Popretie prejudiciálnej záväznosti právoplatného súdneho rozhodnutia znamená zásah do stability práva a právnych vzťahov ako aj do riadneho výkonu spravodlivosti.“

40. Dovolateľka odklon videla tiež od uznesenia ÚS SR sp. zn. I. ÚS 170/2015 zo dňa 1. 4. 2015: „...ani samotná skutočnosť, že napriek veci už právoplatne meritórne rozhodnutej môže existovať aj iný pohľad na túto identickú vec, nie je dostatočným dôvodom na nové rozhodnutie o tejto veci, pretože aj tento iný pohľad na tú istú záležitosť mal byť a mohol byť predmetom prieskumu v rámci už právoplatne skončeného konania“.

41. Dovolateľka je názoru, že vo vzťahu k pozemkom žalobkyne došlo predchádzajúcimi právoplatnými rozhodnutiami (uvedené v bode 49. dovolania) k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu strán sporu, pričom otázka (ne)existencie právneho titulu žalovanej na užívanie predmetných pozemkov žalobkyne bola opakovane posúdená tak, že žalovaná nemá právny titul na užívanie pozemkov žalobkyne, a preto sa na úkor žalobkyne bezdôvodne obohacuje, v dôsledku čoho bolo žalobám v predchádzajúcich právnych veciach vyhovie. Nakoľko za totožných skutkových okolností sa odvodzoval aj nárok v prejednávanej právnej veci (iba za iné časové obdobie), boli súdy konajúce v prejednávanej veci viazané týmto predchádzajúcim a právoplatným vyriešením hmotnoprávneho vzťahu strán konania, toto vyriešenie boli povinné rešpektovať a vychádzať z neho.

42. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka má za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, pričom vo vzťahu k tomuto dovolaciemu dôvodu formuluje právnu otázku: „ak predchádzajúcim právoplatným súdnym rozhodnutím došlo k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu v strán sporu, môže súd v následnom ďalšom konaní ako predbežnú otázku znova riešiť to, o čo už bolo právoplatne rozhodnuté v tomto predchádzajúcom spore strán sporu?“ Dovolacou otázkou sa v podstate pýtala, či odvolací súd vo veci mohol prijať záver o vzniku zákonného vecného bremena na pozemkoch žalobkyne, pričom v predchádzajúcich právoplatne skončených súdnych konaniach bolo medzi stranami sporu súdmi ustálené, že žiadne zákonné vecné bremeno na pozemkoch žalobkyne nevzniklo, v dôsledku čoho má žalobkyňa voči žalovanej nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jej pozemkov žalovanou bez právneho dôvodu.

43. Dovolací súd vo vzťahu k rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/44/2010 zo dňa 31. 1. 2012, uverejnenom v Zbierke stanovísk NS a súdov SR č. 3/2013 od ktorého dovolateľka videla odklon právnych záverov odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu uvádza, že skutkový a právny základ v tomto konaní sú odlišné od prejednávanej veci. Vo veci 1Cdo/44/2010 išlo o situáciu, keď medzi tými istými účastníkmi už prebehlo konanie, v ktorom súd určil, že určitý právny vzťah neexistuje (išlo o určovaciu žalobu, nie o plnenie) a v neskoršom konaní sa ten istý právny vzťah znovu riešil ako predbežná otázka. Najvyšší súd tam skonštatoval: „ak bolo právoplatným rozsudkom medzi tými istými účastníkmi právoplatne rozhodnuté o určitej právnej otázke, súd v inom konaní už nie je oprávnený posúdiť tú istú otázku inak“. Ako vyplýva z tohto rozhodnutia, táto právna veta bola vyslovená v situácii, keď v skoršom konaní bolo právoplatne uložené žalovanému umožniť žalobcovi vstup do nebytových priestorov a v následnom samostatnom konaní bola zamietnutá jeho žaloba o náhradu škody, ktorá mu vznikla tým, že mu žalovaný vstup neumožnil a to z dôvodu, že podľa názoru súdu žalobcovi právo vstúpiť do nebytových priestorov nepatrilo. Skoršie rozhodnutie bolo vydané na

konci obdobia, za ktoré sa žalobca domáhal v následnom konaní náhrady škody. Záver o posúdení existencie práva vstupu žalobcov tak bol záväzným riešením predbežnej otázky pri rozhodovaní o náhrade škody, ktorým bol súd v následnom konaní viazaný (§ 159 ods. 2 OSP) a nemohol preto dospieť k záveru, že žalovaný, ktorý žalobcu do priestorov v danom období nevpustil, povinnosť umožniť v danom období vstup žalobcovi do priestorov neporušil a teda nekonal protiprávne. Najvyšší súd zároveň dodal, že skoršie rozhodnutie ukládajúce žalovanému povinnosť umožniť žalobcovi vstup do priestorov nie je konštitutívne, ale deklaratórne, v dôsledku čoho je zrejmé, že táto hmotnoprávna povinnosť existovala v čase pred jeho vydaním i v čase jeho vydania, teda i v období, za ktoré žalobca neskôr požadoval náhradu škody. Rozhodnutie je založené na ustanovení § 159 ods. 2 OSP, podľa ktorého výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého. V prejednávanej veci predchádzajúce rozsudky na ktoré žalobkyňa poukazuje boli rozsudkami o plnení, nie určovacími. Výrok týchto rozsudkov obsahoval len „žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu XY s príslušenstvom, teda neobsahoval žiadne určenie právneho vzťahu. Otázka, či existuje zákonné vecné bremeno bola riešená len v odôvodnení ako prejudiciálna otázka. Preto nejde o situáciu, ktorú riešil najvyšší súd v konaní 1Cdo/44/2010. V prejednávanej veci totiž neexistuje právoplatný určovací výrok, ktorý by bol pre odvolací súd viazaný. Odvolací súd preto nebol viazaný právnym názorom vysloveným v odôvodnení skorších rozsudkov a mohol otázku právneho titulu posúdiť nanovo, osobitne so zreteľom na neskoršiu ustálenú judikatúru NSSR R73/2016, 7Cdo/173/2018, 8Cdo/17/2019, IV ÚS 539/2020.

44. Dovolací súd vo vzťahu k rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/133/2009 zo dňa 29. 4. 2010 posudzoval spor fyzickej osoby a zdravotnej poisťovne o zaplatenie poplatku z omeškania za oneskorené zaplatenie faktúry. V podstatnom najvyšší súd v tomto zrušujúcom rozhodnutí uviedol, že záver odvolacieho súdu o tom, že rozhodnutie vydané v inom bližšie uvedenom konaní pred prvostupňovým súdom nezakladá prekážku rozhodnutej veci (res iudicata) pre terajšie konanie, bol síce správny, odvolací súd však nepostrehol, že z existencie právoplatného rozhodnutia v tejto inej veci vyplýva otázka, ktorá je pre správne rozhodnutie v terajšej veci podstatnou (rozhodujúcou) a treba sa ňou preto zaoberať. Touto otázkou je otázka prejudiciality spojená s týmto skorším súdnym rozhodnutím, k čomu odvolací súd nevykonával potrebné dokazovanie a tak konanie zaťažil tzv. inou vadou konania. Prejudicialita vyplývala z toho, že skorším rozhodnutím bol právoplatne priznaný úrok z omeškania s plnením peňažného dlhu podľa § 517 ods. 2 OZ, preto nie je možné v ďalšom (inom) konaní znova právne posudzovať (prehodnocovať) rovnaké meškanie a jeho dôsledok a za to isté omeškanie priznať poplatok z omeškania (ako ďalšiu sankciu v podobe iného než už skôr priznaného príslušenstva pohľadávky - úroku).

45. Dovolací súd vo vzťahu k rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5MCdo/16/2010 z 25. 4. 2012 v konaní o určenie neexistencie záložného práva zrušil rozhodnutia nižších súdov. V podstatnom uviedol, že „sa súdy zaoberali platnosťou záložnej zmluvy..., a to ako otázkou predbežnou. Dospeli pritom k záveru, že táto zmluva je neplatná predovšetkým pre nedostatok náležitej konkretizácie jej predmetu. Ich záver (v uvedenom zmysle) je však predčasný a teda aj nesprávny, lebo výsledky vykonaného dokazovania preň nedávajú dostatočný a celkom jednoznačný podklad, čo dovolateľ v mimoriadnom dovolaní aj dôvodne vytýka“. V ďalšom poukázal na skutočnosť, že otázkou platnosti posudzovanej záložnej zmluvy sa najvyšší súd už zaoberal v konaní o určenie neplatnosti predmetnej zmluvy a riešením tejto otázky je teda súd viazaný. Dovolací súd poukazuje, že v danej veci išlo o skutkovo a právne odlišnú vec, keď najvyšší súd v konaní o určenie neplatnosti záložnej zmluvy rozsudkom (20bdo/11/2003 z 30. 4. 2003) zmenil rozhodnutie krajského súdu tak, že žalobu zamietol, a následne sa žalobca v inom konaní po zmene žaloby domáhal určenia neexistencie zaťaženia stavieb záložným právom.

46. Dovolací súd vo vzťahu k rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/161/2020 z 29. 6. 2022 a 8Cdo/216/2020 z 29. 6. 2022 uvádza, že v oboch prípadoch išlo o situáciu, keď predchádzajúci rozsudok výslovne určil (vo výroku), že určitý právny vzťah neexistuje (napr. že zmluva o budúcej zmluve je neplatná alebo že žalovaný nie je vlastníkom nehnuteľnosti). Najvyšší súd v týchto rozhodnutiach konštatoval, že ak bola medzi účastníkmi právoplatne vyriešená určitá otázka

hmotnoprávneho vzťahu vo výroku rozsudku, nie je možné, aby súd v inom konaní medzi tými istými stranami posúdil tú istú otázku inak. Teda záväznosť sa viaže len na výrok, nie na odôvodnenie. V konaní žalobkyne predchádzajúce rozsudky Okresného súdu Prešov boli rozsudky o plnení - súde priznali vydanie bezdôvodného obohatenia. V ich výroku sa nikde nevyslovilo, že zákonné vecné bremeno neexistuje, iba v odôvodnení sa táto otázka posudzovala ako predbežná otázka. Výrok týchto rozsudkov neobsahoval určovací výrok o právnom vzťahu, nejde o rozhodnutia s prejudiciálnym účinkom pre toto nové konanie. Preto tieto rozhodnutia nemajú prejudiciálny účinok v zmysle § 227 CSP a nezakladajú prekážku právoplatne rozhodnutej veci. V danej veci krajský súd teda mohol otázku existencie vecného bremena posúdiť znova, a jeho rozhodnutie nie je v rozpore s rozhodnutiami 4Cdo/161/2020 ani 8Cdo/216/2020, pretože tieto prípady sa týkali iného typu rozsudkov (určovacích) a nemožno hovoriť o odklone judikatúry najvyššieho súdu.

47. Dovolací súd vo vzťahu k rozhodnutiu Ústavného súdu SR sp. zn. I.ÚS/170/2015 z 1. 4. 2015 „...ani samotná skutočnosť, že napriek veci už právoplatne meritórne rozhodnutej môže existovať aj iný pohľad na túto identickú vec, nie je dostatočným dôvodom na nové rozhodnutie o tejto veci, pretože aj tento iný pohľad na tú istú záležitosť mal byť a mohol byť predmetom prieskumu v rámci už právoplatne skončeného konania“ uvádza, že sa často cituje v súvislosti s princípom *res iudicata* (prekážka právoplatne rozhodnutej veci) a s princípom právnej istoty. Ústavný súd v tomto rozhodnutí riešil situáciu, keď súde znovu otvárali identickú vec, o ktorej už bolo právoplatne meritórne rozhodnuté - t. j. išlo o rovnaký skutkový aj právny základ, rovnaký predmet konania a rovnakých účastníkov. V prejednávanej veci nejde o tú istú (identickú) vec v zmysle § 230 CSP, ale o inú vec za iné obdobie. Rozdiel je v tom, že identita chýba. Ústavný súd vo veci I. ÚS 170/2015 hovoril o zákaze opätovného rozhodovania o tej istej veci (napr. znovu o tom istom nároku za to isté obdobie), nie o prípadoch, keď ide o nové konanie za iné obdobie alebo iný predmet. Predmetné rozhodnutie bolo prijaté ešte pred účinnosťou Civilného sporového poriadku (1. 7. 2016). Podľa CSP (§ 194 ods. 2) súde výslovne môžu znovu posudzovať prejudiciálnu otázku, aj keď už bola predmetom iného konania, ak sa ňou skôr rozhodovalo len ako o predbežnej otázke - musia sa s ňou len vyporiadať v odôvodnení. Citovaný nález sa vzťahuje na situácie, v ktorých ide o identickú vec v zmysle prekážky právoplatne rozhodnutej veci - teda rovnakých účastníkov, predmet konania a skutkový základ. V prejednávanej veci však nejde o tú istú vec, keďže žalobkyňa uplatňuje nárok za iné obdobie, a navyše predchádzajúce rozsudky boli rozsudkami o plnení, nie určovacími. Tieto rozhodnutia neobsahovali výrok o (ne)existencii zákonného vecného bremena, a preto nemajú prejudiciálny účinok podľa § 227 CSP. Po účinnosti CSP je navyše súd oprávnený posúdiť prejudiciálnu otázku nanovo, pokiaľ sa v predchádzajúcom konaní riešila len ako predbežná. V tomto spore žalobkyňa žiada, aby súd žalovanej uložil povinnosť zaplatiť náhradu za užívanie pozemkov - teda ide o žalobu na plnenie podľa § 80 písm. b) CSP. Predmetom konania nie je určenie právneho vzťahu, otázka, či vzniklo zákonné vecné bremeno sa posudzuje iba ako prejudiciálna otázka, nie ako predmet výroku. A preto výrok rozsudku nikdy neobsahuje určenie, že vecné bremeno (ne)existuje.

48. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že rozhodnutia od ktorých vidí dovolateľka odklon, sú pre odlišné skutkové a právne okolnosti na prejednávanú vec neaplikovateľné.

49. Základná téza o nevyhnutnosti analógie v skutkovom stave tvorí predpoklad aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, t. j. iba vtedy dochádza k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ak ide súčasne o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu. Pri argumentácii akýmkoľvek súdnym rozhodnutím treba vždy text takého rozhodnutia vnímať v kontexte pôvodného konania, v ktorom bolo toto rozhodnutie vydané. Ak sú skutkové okolnosti v posudzovanom prípade odlišné, nemožno závery súdneho rozhodnutia ako precedensu v inej veci bez ďalšieho preberať a v takom prípade ide o nepriliehavý „judikát“.

50. Otázkou analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sa zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze č. k. I. ÚS 51/2020 z 9. júna 2020 (ZNaU 24/2020), ktorý judikoval, že „(...) Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste. Ak najvyšší súd nesprávne

vyhodnotí analógiu v skutkovom stave a toto posúdenie má za následok odmietnutie dovolania, ide o porušenie práva na spravodlivý proces.“ Zásada o analógii v skutkovom stave ako nevyhnutného predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe je aplikovateľná aj na aktuálne rozhodovanie dovolacieho súdu, keďže dovolateľom označené rozhodnutie najvyššieho súdu nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax na prejednávaný prípad.

51. Dovolací súd obiter dictum uvádza, že to, že sa súdna prax vo svojich právnych názoroch vyvíja (v otázke či vecné bremeno pri vodných stavbách zo zákona vzniklo alebo nevzniklo, a ak má niekto nárok na náhradu za to, že jeho vlastnícke právo je obmedzené, tak či má byť náhrada jednorazová alebo opakovaná) vyplýva aj z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Obdo/51/2022 z 28. 2. 2023, vydaného vo veci, v ktorej súdy posudzovali nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu umiestnenia vodohospodárskej líniovej stavby (kanála chemických odpadových vôd) postavenej ešte za obdobia socializmu na pozemku žalobcu za aplikácie právnych predpisov, ktoré sa vzťahujú aj na prejednávanú vec, vyplýva, že „posúdenie prípadného práva na náhradu za zriadenie stavby na pozemku žalobcu je potrebné aplikovať zákon č. 138/1973 Zb. o vodách platný a účinný v čase zriadenia vodohospodárskej stavby, t. j. 10. februára 1988” s tým, že „keďže v čase zriadenia dotknutého vodohospodárskeho diela právna úprava pripúšťala len vyvlastnenie pozemkov alebo získanie pozemkov dohodu, je potrebné podľa súdu posúdiť prípadný nárok vlastníka nehnuteľností za obmedzenie užívania primerane podľa inštitútu ktorý je mu svojim charakterom najbližší, teda vecnému bremenu, a aj keď v danom prípade zákon č. 183/1973 Zb. účinný v čase zriadenia vodohospodárskeho diela neuvádzal, že vzniká vecné bremeno za náhradu, je potrebné v tejto súvislosti vychádzať aj z čl. II. ods. 4 Listiny a čl. 20 ods. 4 Ústavy. Na základe tohto právneho posúdenia dospeli súdy aj s poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (napr. rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/49/2014, 8Cdo/17/2019) k záveru, že finančná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva je jednorazová, nemá teda charakter opakovaného plnenia, keďže je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zatiaľčeného pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté obmedzenie vlastníckeho práva. Následne sa súdy zaoberali otázkou premlčania takéhoto nároku, keď odvolací súd za relevantný moment pre vznik nároku považoval vybudovanie kanálu na základe stavebného povolenia, resp. moment povolenia jeho trvalého užívania (v dôsledku čoho bol nárok premlčaný). Najvyšší súd v rámci preskúmania podaného dovolania potvrdil správnosť tohto právneho posúdenia, keď konštatoval, že „použitie analógie inštitútu zákonného vecného bremena predstavuje v súdnej veci spôsob, ako vyriešiť dlhodobo neusporiadané vzťahy k nehnuteľnostiam vo vlastníctve iných osôb, na ktorých sa nachádzajú povolené stavby, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve štátu” s tým, že analogické použitie inštitútu pre vec najbližšiemu, teda inštitútu zákonného vecného bremena, na preklopenie absentujúcej právnej úpravy náhrady za užívanie pozemku neznamena, že v danej veci došlo k založeniu verejnoprávneho vecného bremena zo strany odvolacieho súdu, keď použitie analógie bolo uskutočnené za účelom vyhodnotenia právneho vzťahu a k ustáleniu potencionálnej náhrady z neho vyplývajúcej. Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu bolo preskúmané i Ústavným súdom Slovenskej republiky, ktorý v uznesení č. k. II. ÚS 407/2023-13 z 24. augusta 2023 potvrdil ústavnú konformitu týchto záverov. Obdobne k princípu jednorazovej náhrady pri vodnej stavbe sa priklonil Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v uznesení sp. zn. 2Cdo/306/2020 z 30. januára 2023.

52. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne v časti, v ktorej namietala vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

53. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

54. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.